

शिक्षक शिक्षा (Teacher Education)

वर्ष १३, अङ्क १३, २०७२ (Year 13, Vol 13, 2015)

सल्लाहकार
खगराज बराल
देवकुमारी गुरागाई
देविना प्रधानाङ्ग
डा. हरिप्रसाद लम्साल
डा. तुलसीप्रसाद थपलिया
इमनारायण श्रेष्ठ
बैकुण्ठप्रसाद अर्याल

विशेष सल्लाह एवम् सुभाष
प्रा.डा. वासुदेव काफ्ले
प्रा.डा. रामनाथ ओझा

सम्पादन मण्डल

शालिकराम भुसाल (संयोजक)

बोधकुमार खनाल दीपेन्द्र सुवेदी गिरेन्द्रप्रसाद पोखरेल हरिप्रसाद निरौला शङ्कर अधिकारी नवराज निरौला	डा. रोजनाथ पाण्डे नवीन खड्का परशुराम तिवारी स्मिता नेपाल अमृतबहादुर राई	यामनारायण घिमिरे विष्णुप्रसाद अधिकारी पुरुषोत्तम घिमिरे लोकप्रकाश पण्डित नारायणप्रसाद भट्टराई
--	---	---

प्रकाशक

नेपाल सरकार

शिक्षा मन्त्रालय

शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र

सानोठिमी, भक्तपुर

प्रकाशक :

नेपाल सरकार

शिक्षा मन्त्रालय

शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र

सानोठिमी, भक्तपुर ।

ISSN : 2392-4829 (Print)

© : प्रकाशकमा

प्रकाशन साल : वि.सं. २०७२ (२०१५)

प्रकाशन प्रति :

(लेख रचनामा अभिव्यक्त विचारहरू लेखकका निजी हुन् । यसमा व्यक्त लेखकका उक्त विचारले शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रको संस्थागत प्रतिनिधित्व गर्दैन ।)

आगामी वर्षहरूका लागि शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रको वेबसाइट www.nced.gov.np मा जर्नलका लागि लेख रचनाबारे दिइएको सूचना (journal notice) अनुसार लेखको ढाँचा, लेख मूल्याङ्कनका आधार तथा सम्भावित विषय क्षेत्रमा लेख रचना लेख्न र नयाँ वर्ण विन्यास प्रयोग गरी अनुसन्धानात्मक, अनुभवमा आधारित, विश्लेषणात्मक, मौलिक र सिर्जनात्मक लेखहरूलाई भाषिक रूपमा शुद्ध गरेर मात्र पठाउन विद्वत लेखक वर्गमा हार्दिक अनुरोध छ ।

मुद्रक : सोपान प्रेस प्रा.लि., डिल्लीबजार, काठमाडौं

फोन: ०१-४४४२२०६

सम्पादकीय

ज्ञान, सिप, दक्षता र सकारात्मक मनोवृत्तिको विकासबाट व्यवहारमा परिवर्तन गर्ने शिक्षा एक महत्त्वपूर्ण माध्यम हो। नेपालको विद्यालय शिक्षामा विगत धेरै समयदेखि पहुँचमा जोड दिइएकोमा अबको समय पहुँचका साथसाथै गुणस्तरमा पनि जोड दिनुपर्ने देखिन्छ। गुणस्तरीय शिक्षाका लागि गुणस्तरीय शिक्षण सिकाइ हुनुपर्छ। गुणस्तरीय शिक्षण सिकाइको प्रमुख तत्त्व नै शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप हो। यसका लागि सचेत, सिर्जनशील र उत्सुक सिकारु र सहजकर्ता चाहिन्छ। सकारात्मक सोच र सहजीकरण गर्न सक्षम, प्रतिबद्ध शिक्षक, सचेत अभिभावक र सहजीकरण गर्ने शैक्षिक प्रणाली गुणात्मक शिक्षणका तत्त्व हुन्। शिक्षाका राष्ट्रिय तथा तहगत उद्देश्य, विषयगत तथा कक्षागत सक्षमता प्राप्तिका लागि शिक्षा क्षेत्रका सबै सरोकारवालाको सक्रिय योगदान अत्यावश्यक देखिन्छ। गुणस्तरीय शिक्षण सिकाइका लागि शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रबाट विगतदेखि नै शिक्षक तथा अन्य पेसाकर्मीहरूको क्षमता वृद्धि र निरन्तर पेसागत विकास कार्यक्रम सञ्चालन भइरहेका छन्। पुनर्ताजगी र मागमा आधारित तालिम कार्यान्वयनमा रहेका छन्। यस्ता प्रयासहरूमध्ये शैक्षिक जर्नल प्रकाशन पनि एक हो। यसै तथ्यलाई मनन गरी शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रले प्रत्येक वर्ष 'शिक्षक शिक्षा' नामक वार्षिक जर्नल प्रकाशन गर्ने काम निरन्तर रूपमा गरेको छ। शिक्षा मन्त्रालय र अन्तर्गतका जनशक्तिहरूका साथै शैक्षिक क्षेत्रका सरोकारवालाहरूका सिर्जनात्मक र असल अभ्यासहरूलाई समेटेर शैक्षिक जर्नलका माध्यमबाट क्षमता विकास गर्नु र सिकारूहरूको अन्तर्निहित ज्ञान, सिप र दक्षतालाई प्रस्फुटन गर्दै सकारात्मक सोचको विकास गर्नु यस जर्नलको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ। 'शिक्षक शिक्षा जर्नल २०७२' को उपर्युक्त कुराहरूको प्रतिबिम्बन हो।

शिक्षा क्षेत्रका विभिन्न विधाहरू, विषयगत र जल्दाबल्दा मुद्दाहरूलगायत असल अभ्यास समेटेर प्रारम्भिक बाल विकासदेखि उच्च शिक्षासम्मका विविध अनुसन्धानात्मक, अनुभवमा आधारित, विश्लेषणात्मक, सूचनामूलक, मौलिक तथा सन्दर्भ पुनरवलोकन जस्ता लेखहरूलाई समेटेर यस वर्षको 'शिक्षक शिक्षा जर्नल २०७२' पस्किने प्रयास गरेका छौं। यसमा समावेश लेखहरूले शिक्षा र शिक्षण क्षेत्रमा अनुसन्धान गर्ने र जिज्ञासा राख्ने सबैलाई सहयोग पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ। लेखहरू लेखकका निजी विचार भए पनि तिनको मूल्याङ्कन, समकक्षी पुनरवलोकन र सम्पादन गरी वस्तुनिष्ठ, समीक्षात्मक, अनुसन्धानमूलक, विश्लेषणात्मक, सूचनामूलक र समसामयिक बनाउने प्रयास गरिएको छ। प्राप्त सबै लेख रचनाहरूलाई सूचनामा उल्लिखित आधार र विषय वस्तुको प्राथमिकता क्रम, मूल्याङ्कनकर्ता, पुनरवलोकनकर्ता तथा सम्पादकहरूको राय सुझाव, सो सुझावअनुसार लेखकहरूले सुधार गरेको अवस्था तथा यस केन्द्रको जर्नल प्रकाशनको मूल उद्देश्यलाई आधार मानी छनोट गरिएका छन्। अनुसन्धानात्मक, विश्लेषणात्मक, अनुभवमा आधारित र मौलिक लेखहरूलाई प्राथमिकता दिई समावेश गरिएको छ। शिक्षा क्षेत्रका सम्पूर्ण सरोकारवालाले समेत बुझ्न सक्ने गरी सरल र भाषिक शुद्धता, अनुसन्धानात्मक, अनुभव र तथ्यमा

आधारित, विश्लेषणात्मक, मौलिक, सिर्जनात्मक, प्रतिलिपि अधिकार, उद्धरण, नेपाली भाषाका नयाँ वर्ण विन्यास तथा सरल वाक्य चयनमा विशेष ध्यान पुऱ्याउन प्रयास गरिएको छ ।

यस प्रकाशनका लागि आफ्नो लेख उपलब्ध गराइदिनु हुने सम्पूर्ण लेखकहरूप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछौं । यस जर्नल प्रकाशनलाई मूर्त रूप दिन अथक परिश्रम गर्नुहुने, लेख सङ्कलनमा सहयोग गर्नुहुने सल्लाहकार समूह, सहजीकरण समूह र कार्य समूहका सदस्यहरू, लेखक, लेख मूल्याङ्कनकर्ता, समकक्षी पुनरवलोकनकर्ता, सम्पादनकर्ता, टाइप तथा लेआउट डिजाइनर, कभर डिजाइनर, कार्यालय व्यवस्थापन कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनुहुने सम्पूर्ण महानुभावहरूमा हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छौं । प्रकाशित लेखरचनाका सम्बन्धमा पाठक वर्गबाट रचनात्मक समीक्षाको अपेक्षा गरिएको छ । आगामी दिनहरूका लागि पनि रचनात्मक लेख रचनाहरू उपलब्ध गराई भावी दिशाका लागि मार्गदर्शन र सहयोगलाई निरन्तरता दिनु हुने छ भन्ने आशा लिएका छौं ।

वि. सं. २०७२

सम्पादक मण्डल

क्र.स.
शीर्षक
पृष्ठ सङ्ख्या

खण्ड : एक

नेपाली भाषाका लेखरचनाहरू :

१.	नेपालमा शिक्षकको पेसागत विकास मोडल : अनुभव र भावी कार्यदिशा	२
	डा. तुलसीप्रसाद थपलिया	
२.	बहुभाषिक शिक्षा : आवश्यकता र कार्यान्वयनमा चुनौती	१९
	उत्तरकुमार पराजुली	
३.	पढाइ सिप : व्यावहारिक प्रयोगको अवस्था	३३
	देवीराम आचार्य	
४.	विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर	४२
	ताराबहादुर थापा	
५.	विद्यालय निरीक्षक र शिक्षकबिचको पेसागत सम्बन्ध	५४
	भुपाकुमारी बुढाथोकी	
६.	शान्ति शिक्षा र शान्ति स्थापना	६२
	नारायणप्रसाद अधिकारी	
७.	सिकाइ सुधारको दृष्टिकोणमा अक्षराङ्कन	६८
	पुरुषोत्तम घिमिरे	
८.	अनौपचारिक शिक्षा : भावी दिशा र यसको स्वरूप	८२
	दिनानाथ गौतम	
९.	निरन्तर विद्यार्थी मूल्याङ्कन र उदार कक्षोन्नति : कार्यान्वयन विश्लेषण	९२
	गोविन्दप्रसाद अर्याल	
१०.	सिकाइको स्वरूप र सिद्धान्त	१०२
	गोमा गौतम, सन्जु भुसाल	

११.	वर्तमान शिक्षा प्रणालीमा अपेक्षित शैक्षिक सुधारहरू	११०
	रामप्रसाद सुवेदी	
१२.	शिक्षक तालिम व्यवस्थापन	१२०
	रेणुका अधिकारी	
१३.	कार्यमूलक अनुसन्धान : पेसागत विकासको सशक्त औजार	१२९
	उषा लामिछाने ढकाल	
१४.	नेपालमा शैक्षिक सुशासन : प्रयासहरू, चुनौती र भावी गन्तव्य	१४०
	निर्मलादेवी लामिछाने	
१५.	शैक्षिक सुधारमा शिक्षा कार्यालयले गर्न सक्ने थप प्रयास	१४७
	बाबुकाजी कार्की	
१६.	नेपालको शिक्षा नीति : पुनरवलोकन र भावी दिशा	१५५
	खगराज बराल	
१७.	इतिहास र वर्तमानको नेपाली भाषा	१७१
	हरिप्रसाद निरौला	
१८.	भूकम्प प्रभावित बाल बालिकाका लागि शिक्षाको व्यवस्था	१७७
	जयप्रसाद लम्साल	

खण्ड : दुई

अङ्ग्रेजी भाषाका लेखरचनाहरू :

1.	Prospects of Managing Madrasas in Nepal : Challenges and Future Direction	188
	Basu Dev Kafle	
2.	Parental Expectations and Their Impact on ECE Classroom Teaching	194
	Devina Pradhananga	
3.	Research, Innovation and Knowledge Banking	204
	Dr Roj Nath Pande	
4.	Understanding Cell from Different Perspectives and Its Implications for Leadership Process	213
	Kul Prasad Khanal	

5.	Cognitive Level of Nepalese Students: A Meta-analysis of National Assessment of Student Achievement	221
	Shyam Acharya	
6.	Teacher Characteristics of Public and Private Schools in Nepal	229
	Mahashram Sharma	
7.	Smooth Transfer from Mother Tongue to Language of Wider Community	241
	Bibek Panthee	
8.	An Overview of Nepalese Education and Development	247
	Nabin Kumar Khadka	
9.	Teachers at the Heart of Change	257
	Henni Saarela	
10.	Constructivist Approach in Science Teaching	264
	Prof. Dr. Chidananda Pandit	
11.	Teacher Educators for Teacher Professional Development	269
	Dr. Ram Sworup Sinha	
12.	Gap Between Pre-service and In-service Teacher Training : Lesson for Teacher Professional Development	278
	Shurendra Ghimire	
13.	Adversities Encountered in Inclusive Mathematics Classroom Practices in Nepal	288
	Bed Raj Acharya	
14.	Focus on Classroom: An Overview of Teacher Education and Training Program in Changing Scenario of Nepal	297
	Professor Dr. Bhupendra Hada	
15.	Research on Multicultural Issues in Science Classroom	303
	Lav Dev Bhatta	
16.	Teacher Professional Development Model in Special Education in Nepal	315
	Dr. Babu Ram Dhungana	
17.	Research Based Lesson Plan: Blending the Nepalese and Japanese Approach to Learning	326
	Shalik Ram Bhusal	
18.	Financing Higher Education in Nepal: Issues and Challenges	336
	Kedar Prasad Acharya	
19.	Replication of Inclusion in TEVT Education in Nepal: A Case Study of Poly-technique Institute	350
	Nimananda Rijal	

खण्ड : एक

नेपाली भाषाका लेख रचनाहरू